

ECPA

European Crime Prevention Awards

2006

Åtta bidrag till den svenska
uttagningstävlingen

Om tävlingen

Varje år anordnas en tävling om det bästa lokala brottsförebyggande projektet i EU, European Crime Prevention Awards (ECPA). Tävlingen arrangeras av European Crime Prevention Network (EUCPN), som består av representanter för justitiedepartement och brottsförebyggande myndigheter på statlig nivå i EU-länderna. Avsikten med tävlingen är att ge spridning åt framgångsrikt brottsförebyggande arbete. Årets final avgörs i Finland den 27–28 november. Landet står som värd i kraft av att man är ordförandeland i EU under andra halvåret 2006.

Varje deltagande land får nominera ett projekt till den europeiska tävlingen. Brå ansvarar för den svenska nomineringen och har arrangerat den i form av en nationell uttagningstävling, där en jury bestående av representanter för Brå, Polishögskolan, Svensk handel och Sveriges kommuner och landsting utser det vinnande bidraget.

För att få delta i den svenska tävlingen krävs att bidragen uppfyller följande villkor:

- Projektet ska syfta till att förebygga eller minska vardagsbrottslighet eller otrygghet.
- Projektet ska ha utvärderats och ha uppnått alla eller de flesta av de uppsatta målen.
- Projektet ska bygga på samverkan mellan olika aktörer. Projektet ska också, så långt det är möjligt, vara innovativt och innehålla nya metoder eller angreppssätt.
- Projektet ska vara möjligt att upprepa av organisationer eller av grupper i andra medlemsländer.
- De metoder som använts ska vara etiskt försvarbara och de får inte försämra människors livskvalitet.

För att delta i årets europeiska tävling krävs dessutom att bidragen ska syfta till att förebygga alkohol- och/eller drogrelaterat våld, annan kriminalitet och oordning.

Denna broschyr innehåller kortfattade beskrivningar av åtta bidrag till den svenska tävlingen, som till stor del bedömts uppfylla ovanstående villkor. Genom detta vill Brå sprida kännedom om aktuella projekt och verksamheter och inspirera till konkret brottsförebyggande arbete.

Stockholm i oktober 2006

Jan Andersson
Generaldirektör

Komet, Stockholms stad

- **Problem**

Barn och ungdomar som redan i unga år visar tecken på utagerande och aggressivt beteende löper en förhöjd risk att senare i livet drabbas av problem som missbruk, kriminalitet och psykisk ohälsa. Studier visar att barn som har svårt att kontrollera sin aggressivitet har svårare att knyta vänskapsband med andra barn och därför också löper en risk att bli antisociala. Tidiga åtgärder som stärker banden mellan barn och föräldrar kan hjälpa till att förebygga en sådan utveckling.

- **Åtgärder**

Preventionscentrum (Precens) i Stockholm stad har satsat på utbildningsprogrammet KOMET (KOMmunikationsMETod). Det är ett manualbaserat föräldraträningsprogram som främst vänder sig till föräldrar med bråkiga och trotsiga barn i åldern tre till tolv år. Programmet syftar till att förbättra föräldrarnas uppfostringskompetens och stärka relationen mellan barn och förälder. Fokus ligger på att bryta negativa betendemönster genom att förstärka det som barnet gör bra. KOMET finns idag i fyra versioner. Huvudprogrammet är FöräldraKOMET. Utöver detta finns Individuell KOMET som ett komplement för föräldrar vill ha mer utbildning, UngdomskomMET för föräldrar till barn som är äldre än tolv år samt SkolKOMET som riktar sig till lärare som vill få verktyg att hantera barn med koncentrationssvårigheter.

- **Resultat**

Projektet har utvärderats av Forsknings- och Utvecklingsenheten i Stockholms stad och resulterat i en FoU-rapport. Rapporten visar att de föräldrar som genomgick KOMET-utbildningen fick nya verktyg att hantera sina barn och en förbättrad uppfostringskompetens. Av de barn som hade beteendeproblem vid kursens start uppvisade 68 procent en minskning av problemen. För 13 procent var problematiken oförändrad och för 19 procent hade problemen ökat. De resultat som framkommer i utvärdering överensstämmer väl med annan internationell utvärdering av liknande träningsprogram för föräldrar.

KONTAKT

Karin Svanberg, utvecklingsledare, 08-508 25 406.

Örebroväskan, Örebro kommun

• Problem

Varje år spelas Örebrocupen som är en av Sveriges största ungdomsturneringar i fotboll med omkring 7000 deltagare. Under detta evenemang har polisen återkommande fått in många stöldanmälningar. En stor del av dessa anmälningar rör ungdomar som lämnat obevakade värdesaker i omklädningsrummet. Det som stjäls är främst mobiltelefoner, kontanter, digitalkameror och MP3-spelare. Problemet med stölder under cupen har skapat en otrygghet bland ungdomar, ledare och föräldrar.

• Åtgärder

För att minska stölderna beslöt polisen, lokala brottsförebyggande rådet i Örebro och idrottsrörelsen att ta fram en säkerhetsväska i form av en vattentät ryggsäck med plats för 24 spelares värdesaker. Samtliga deltagande lag i Örebrocupen år 2006 fick en säkerhetsväska i samband med inskrivningen. Varje spelare kunde sedan stoppa sina värdesaker i en nummernmärkt påse som tillsammans med övriga påsar lades i säkerhetsväskan som bars av en ledare eller förälder. Den brottsförebyggande tanken bakom väskan är att skydda de stöldbegärliga objekten med hjälp av kapabla väktare.

• Resultat

Projektet har inte utvärderats. Däremot finns, enligt polisstatistiken, inget stöldbrott rapporterat där ungdomar och ledare tagit del av säkerhetsväskan under perioden 17-20 juni år 2006 då Örebrocupen spelades. Jämfört med tidigare år minskade stölderna under årets cup kraftigt. Enligt projektredovisningen finns inget som tyder på att det skulle skett någon omfördelning av stöldbrottsligheten under dessa dagar.

KONTAKT

Sören Svensson, Örebro brottsförebyggande råd, 019-212 553.

Grannsamverkan i flerfamiljshus, Tryggare Botkyrka

• Problem

I en trygghetsmätning som gjordes år 2002 uppgav 43 procent av de tillfrågade i Botkyrka att de kände sig trygga i sitt bostadsområde. Denna otrygghetsbild förstärktes när polisen jämförde otrygghetstalen med antalet anmälda brott i kommunen. Ungdomsbrottsligheten var hög och skadegörelse, personrån och biltillgrepp var vanliga. Även socialtjänsten och skolorna bekräftade bilden av otrygghet. De flesta medborgare förhöll sig passiva till denna otrygghet och förväntade sig att myndigheter och institutioner skulle ingripa och lösa problemen.

• Åtgärder

För att öka tryggheten i Botkyrka startade lokala Brå tillsammans med polisen, Botkyrkabyggen och Hyresgästföreningen projektet ”Grannsamverkan i flerfamiljshus”. Projektet gick ut på att utbilda både representanter för bostadsbolagen och de boende i hur man bildar grannsamverkansföreningar. Deltagarna fick material och checklistor för hur engagerade personer i trappuppgången skulle kunna bilda en fungerande grannsamverkansförening. Föreningarna skickade sedan representanter till polisens ordinarie grannsamverkansutbildningar.

• Resultat

Någon uttömmande utvärdering av projektet har inte gjorts, men Södertörns högskola planerar en utvärdering. Enligt de projektansvariga visar ett enkelt frågeformulär att tryggheten ökat sedan projektet startade. Det bästa lokala exemplet på lyckad grannsamverkan är i ett höghus med 152 lägenheter. Av dessa är 100 på något sätt aktiva i verksamheten. Hyresgästerna sköter det mesta av utemiljön, byter lampor och smörjer och justerar dörrar. Bostadsföretaget har som motprestation skaffat fram pool, partytält, snickarbod, bibliotek samt ungdomslokal. De boende uppger också att de känner större trivsel.

KONTAKT

Sune Lindholm, Brå-samordnare Tryggare Botkyrka, 08-530 611 66.

Säker butik, Tryggare Botkyrka

• Problem

Butiksanställda kan uppleva en otrygghet inför risken att utsättas för rån. Butikscertifiering enligt 13-punktsprogrammet är i dag en etablerad metod för att minska rånrisken och öka tryggheten och samarbetet mellan olika butiker i ett köpcentrum. I projektet Säker butik var utmaningen att certifiera samtliga butiker samt övriga aktörer som hade verksamhet i Alby centrum.

• Åtgärder

Lokala Brå och polisen i Botkyrka frågade år 2004 företrädare för näringslivet om de ville delta i kommunens brottsförebyggande arbete. Intresset var stort. En informationskonferens i Hallunda Folkets hus med 150 deltagare genomfördes. Här presenterades 13-punktsprogrammet för ökat skydd i butiker. Projektet Säker butik hade som mål att alla som var aktiva i Alby centrum skulle bli certifierade och därmed få samma kunskapsnivå i säkerhetsfrågor. Samtliga butiker fick foldern ”Skydd mot rån i handeln” samt en CD-skiva med information. Lokala Brå och polisen genomförde sedan besiktningar av samtliga butiker.

• Resultat

I juni år 2005 blev Alby centrum landets första helt säkerhetscertifierade centrum. Det innebär att 24 butiker, föreningar och kommunala kontor är godkända. Ett resultat av utbildningen är att tryggheten och samarbetet mellan de inblandade butiksägarna har ökat. Nu finns överenskommelser om vad som gäller i centrumet i händelse av rån. 12 butiksrån anmäldes under år 2004 i Botkyrka kommun. År 2005 var siffran tolv. Under första halvåret 2006 har tre butiksrån anmälts. Om denna minskning beror på butikscertifieringen i Alby centrum är svårt att säga, men nedgången har skett efter att hela centrumet blivit certifierat.

KONTAKT

Sune Lindholm, Brå-samordnare Tryggare Botkyrka, 08-530 611 66.

SMADIT – Samverkan mot alkohol och droger i trafiken, Stockholms län

• Problem

Trafikolyckor skapar ett stort mänskligt lidande och höga samhällskostnader. I Stockholms län har under den senaste femårsperioden i genomsnitt 60 personer dödats i trafiken per år och 900 personer har skadats. Av de förare som varit inblandade i dödsolyckor var 20 procent alkohol- eller drogpåverkade. Enligt polisen är det känt att en stor del av rattfylleristerna har mycket höga promillehalter i blodet vilket tyder på ett beroende. Det är också känt att en stor del av de alkohol- och drogrelaterade trafikolyckorna orsakas av personer som tidigare blivit dömda för liknande brott.

• Åtgärder

Samverkan mot alkohol och droger i trafiken, SMADIT, är ett projekt som skapat en samverkanskedja som ska träda i kraft när polisen upptäcker någon som är berusad i trafiken. Den som kört onykter ska erbjudas kontakt med beroendevården inom 24 timmar. Kontakten sker därefter i form av ett samtal med en specialistläkare som gör en bedömning och ställer en diagnos om det finns beroende- eller missbruksproblematik. Om så är fallet ska personen erbjudas relevant vård som syftar till att minska missbruksproblemen. Samverkansmodellen med en snabb ”remittering” till beroendevården bygger på erfarenheter från den så kallade Skellefteåmodellen som blivit ett framgångsrikt och etablerat arbetssätt i Västerbottens län. SMADIT är anpassat efter förutsättningarna i Stockholms län och är ett samarbete mellan Vägverket, Polismyndigheten, Landstinget, Kommunförbundet Stockholms län, Kriminalvården och Länsstyrelsen.

• Resultat

Projektet startade år 2003 och ska avslutas år 2007 då en slutrapport ska vara färdig. Syftet med försöksverksamheten är att minska antalet påverkade förare i stockholmstrafiken. En viktig del för att nå detta mål är att minska antalet återfall. Ett annat syfte med verksamheten är att öka möjligheten för de förare som är alkohol- eller drogberoende att ta itu med sina problem. För att SMADIT ska uppnå sin målsättning krävs följande. Antalet alkoholtester i Stockholms ska öka. Årligen ska 3 600 personer ertappas för rattfylleri. Av dessa ska 2 200 få erbjudande om vård inom 24 timmar. Av de personer som erbjudits kontakt med vården ska 220 tacka ja till en behandling för missbruk.

KONTAKT

Ulf Malmqvist, polisinspektör, 08-401 01 54.

Ett försök att minska personrånen, Helsingborg

- **Problem**

Under en följd av år har antalet polisanmälda personrån i Helsingborg varierat mellan 80 till 120 årligen. Första halvåret år 2005 hade antalet polisanmälda rån passerat tidigare helårssiffror. En närmare granskning av anmälningarna visade att mobiler var det stora lockbetet för rånarna. Av anmälningarna framgick också att gärningsmännen ofta var unga personer som rånade andra unga.

- **Åtgärder**

Inom Lokala Brå kom man på idén att minska mobiltelefonernas attraktionskraft. Det skedde genom att ungdomarna får sin mobiltelefon kodad och stöldskyddsmärkt av ett säkerhetsföretag. Om en mobil blir stulen behövs bara ett samtal för att telefonen ska bli en oanvändbar attrapp. Automatiskt sker då också en förlustanmälan till polisen. Information om mobilregistrering skedde genom affischering och ett informationsblad som delades ut till elever i skolorna i Helsingborg. Denna mobilregistrering är kostnadsfri för eleverna. Medverkande i projektet är Lokala Brå, polisen, säkerhetsföretaget SReg, personal på skolor samt elever och föräldrar.

- **Resultat**

Enligt polisens statistik har antalet personrån minskat i Helsingborg efter det att registreringen av mobiltelefoner erbjudits till ungdomar. Mellan 60 och 70 procent av eleverna har tackat ja till att registrera sin mobiltelefon. Registreringen har genomförts på samtliga kommunala skolor i Helsingborg. De privata gymnasieskolorna har visat intresse och ska erbjuda sina elever registrering av mobiler under hösten 2006. Lokala Brå ska även erbjuda samtliga högstadieskolor att ta del projektet.

KONTAKT

Rolf Karringer, Brottsförebyggande rådet Helsingborg, 0702-10 64 43.

Tryggt och säkert, rent och snyggt Kortedala, Göteborg

- **Problem**

I början av 2000-talet konstaterades att det fanns otrygghetsproblem i stadsdelen Kortedala i Göteborg. Stadsdelsförvaltningen noterade brister som mörka gator och torg, mörka och osäkra parkeringsplatser, missbrukare på torget, få cykelbanor, skräpiga gator och vildvuxna träd och buskage. Känslan av otrygghet förstärktes också av att skadegörelsen och inbrotten var många i området.

- **Åtgärder**

En trygghetsgrupp bildades. Gruppen tog fram ett stort ”trygghetspaket” där målet var att tryggheten skulle förbättras inom samtliga områden som beskrivits som otrygga. En viktig metod som gruppen använde sig av var trygghetsvandringar som genomfördes såväl på dagen som på kvällen. Samtliga åtgärder och kvalitetshöjningar i området utgick från observationer som gjordes vid dessa vandringar. Projektet har bland annat medfört ny belysning, byggande av nya cykelbanor, åtgärder mot klotter och nedskräpning, klippning av buskage, försäljning av rabatterade rattkryckor. De som medverkat i projektet är lokala Brå, Polisen, fastighetsägare, Hyresgästföreningen, Trafikkontoret samt kommunala förvaltningar.

- **Resultat**

En omfattande utvärdering av projektet håller på att avslutas. Utvärderingen görs av en forskare på Chalmers och en polis. Resultatet visar att tryggheten har ökat bland medborgarna. Bostadsföretagens egna trygghetsenkäter samt en analys av den anmälda brottsligheten visar, enligt projektdeltagarna, att inbrotten och skadegörelsen minskat. Ett konkret resultat av projektet är att nya rutiner för felanmälan har tagits fram och att nya trafikmiljöer, ny belysning och nya välskötta gröna ytor blivit inslag i närmiljön.

KONTAKT

Siamac Fallah, Göteborgs stad Kortedala, 031-365 30 37.

Växjö-modellen, Polismyndigheten Kronobergs län

• Problem

Varje år blir ett antal personer misshandlade i samhället. Den som blivit misshandlad lider ofta såväl fysiskt som psykiskt. Utöver det mänskliga lidandet skapar våld också en betydande otrygghet i samhället. Polisen i Kronobergs län hade uppfattningen att en stor del av våldet utomhus var alkoholrelaterat och orsakades av berusade ungdomar. Ett viktigt mål för polisen blev att minska utomhusvåldet och oordningen. För att lyckas med detta krävdes ett brottsförebyggande arbete som inriktade sig mot ungdomars alkoholmissbruk och samtidigt ökade den allmänna tryggheten.

• Åtgärder

Polisen utarbetade en strategi för att få bukt med drickandet bland ungdomar, den så kallade Växjö-modellen. Arbetssättet går ut på att polisen reagerar aktivt vid tecken på missbruk eller oordning där ungdomar är inblandade. Är personen under 18 år beslagtar polisen alkoholen. Den förverkas direkt på plats om inte ungdomen kan ge en trovärdig förklaring till innehavet av alkohol. Polisen tar omedelbar kontakt med föräldrarna till de ungdomar som är alkoholpåverkade eller som påkomms med olaglig alkohol. En viktig framgångsfaktor i modellen har varit samverkan med flera aktörer som sociala myndigheter, åklagare, skattemyndigheten, föräldrar och ungdomar. Ett exempel på detta är att polisen omedelbart ska informera de sociala myndigheterna om de fall där föräldrar har visat ett ointresse när polisen kontaktat dem. Polisen har i projektet också försökt strypa all olaglig försäljning av alkohol till ungdomar genom att identifiera kända "langare". Inom ramen för projektet har ett åtgärdsschema tagits fram som underlättar för polisen i det operativa arbetet med ungdomar.

• Resultat

En påtaglig effekt av detta arbetssätt är att antalet anmälda misshandelsbrott utomhus har sjunkit i Kronobergs län. År 2003 nådde antalet fall av misshandel utomhus en topp med 312 anmälningar. År 2004, då projektet påbörjats, sjönk siffran till 286. År 2005 hade antalet anmälda misshandelsfall utomhus sjunkit till 260. Om man jämför denna statistik med närliggande kommuner och riket som helhet märks en tydlig skillnad. Trenden pekar mot att antalet anmälda misshandelsbrott i riket som helhet har ökat, men att en minskning skett i Kronobergs län under tiden som projektet pågått. Som en följd av projektet har antalet anmälda alkoholbrott skjutit i höjden. År 2004 anmäldes 349 alkoholbrott i Kronobergs län. Motsvarande siffra för år 2005 var 1 352 alkoholbrott. Regeringens Alkoholkommitté har uppmärksammat projektet och spelat in en instruktionsfilm som visar Kronobergspolisens arbete med alkoholrelaterad brottslighet bland ungdomar.

KONTAKT

Peråke Wiberg, polismästare, 0470-74 36 22.

Tidigare vinnare i European Crime Prevention Awards

Vinnare i den svenska tävlingen

- 1998* K.R.I.S. – En väg tillbaka till samhället (Stockholm)
Farsor och Morsor i Sverige – Ett riksnätverk för nattvandrare
Rinkebyskolan – En skola mitt i byn (Stockholm)
Speciella anmälningrutiner vid bilbrott (Stockholm)
Lugna Gatan – Vårdprojektet (Stockholm)
- 1999* Trygghetsskapande arbete i Annerstaskolan (Huddinge)
Tillsammans mot våld i Skåne (Lund)
Det Brottsförebyggande projektet i Tyresö
- 2000* Via Wargen - Brottsförebyggande arbete på schemat (Östersund)
Trygghetsgruppen i Hjällbo (Göteborg)
- 2001 Stödcentrum för unga brottsoffer (Stockholm)
- 2002 Kulturskolan Europas barn (Motala)
- 2003 Projekt supporter (Stockholm)
- 2004 Munkmoraprojektet (Värmdö)
- 2005** Mopedprojektet (Enköping)

* Före 2001 utsågs ingen enskild segrare i den svenska tävlingen. Några bidrag utsågs i stället till att representera Sverige i den europeiska tävlingen.

** Krogprojektet från Enköping var svenskt bidrag till den europeiska tävlingen.

Vinnare i den internationella tävlingen

- 1998 Rinkebyskolan (Sverige).
- 1999 Projekt för att minska brottsligheten i förortsområde i Gent (Belgien).
- 2000 Projektet Marockanska farsor på stan i Amsterdam (Holland).
- 2001 Graffitiprojektet Graff 'n Art i Brügge (Belgien).
- 2002 Integrationsprojekt i stadsdelen Indre Nørrebro i Köpenhamn (Danmark).
- 2003 Förortssatsning i Lissabon (Portugal).
- 2004 Bostadsområdesprojektet The Safer Neighbourhood Programme i Birmingham (Storbritannien).
- 2005 Trygghetsprojekt i och kring centralstationen i Utrecht (Holland)